

УДК: 159.923.3

© Жванія Т.В., 2015 р.

<http://orcid.org/0000-0003-1160-6254>

Т.В. Жванія
Національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Подано результати теоретико-методологічного аналізу наукових уявлень про психологічну готовність до професійної діяльності. Визначено теоретичні підходи до дослідження психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності та її компонентну структуру. Розглянуто особливості психологічної готовності фахівців до майбутньої професійної діяльності в галузі психології.

Ключові слова: психологічна готовність, готовність до професійної діяльності, загальна готовність, тимчасова готовність.

Т.В. Жванія **ГОТОВНОСТЬ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПСИХОЛОГИИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ**

Представлены результаты теоретико-методологического анализа научных представлений о психологической готовности к профессиональной деятельности. Определены теоретические подходы к исследованию психологической готовности будущих специалистов к профессиональной деятельности и её компонентную структуру. Рассмотрены особенности психологической готовности специалистов к будущей деятельности в отрасли психологии.

Ключевые слова: психологическая готовность, готовность к профессиональной деятельности, общая готовность, временная готовность.

T.V. Zhvaniia **READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY IN PSYCHOLOGY: THEORETICAL ANALYSIS**

The results of theoretical and methodological analysis of scientific concepts of psychological readiness for professional work. Defined theoretical approaches to the study of psychological readiness of future specialists for professional work and its component structure. The features of psychological readiness of specialists for future activities in the field of psychology.

Key words: psychological readiness, readiness to professional work, a general readiness, a temporary readiness.

Актуальність теми. Необхідною умовою успішного початку, виконання та завершення будь-якої діяльності є готовність до її здійснення. Проблема готовності актуальна в будь-якій сфері професійної діяльності

та пов'язана з психологічним забезпеченням професійного відбору, підготовки та перепідготовки кадрів, що передбачає комплексне дослідження та розвиток відповідних психологічних якостей особистості фахівця.

Проблемі готовності людини до професійної діяльності в сучасній психологічній науці приділяється особлива увага, оскільки формування готовності до професійної діяльності складає сутність професійного навчання та є головним критерієм його якості. Даною проблематикою займалися та досліджували з різних методологічних позицій такі відомі вчені як: О.О. Бодальов, О.Ф. Бондаренко, В.С. Горгома, М.І. Д'яченко, В.В. Зарицька, Л.А. Кандибович, В.Г. Панок, Н.І. Пов'якель, В.А. Семиченко, Н.В. Чепелева та ін.

Міра наукової розробки проблеми. Теоретико-методологічні аспекти психологічної готовності до професійної діяльності висвітлені у працях таких вітчизняних та зарубіжних учених, як О.Г. Асмолов, Г.О. Балл, М.І. Д'яченко, Л.А. Кандибович, С.Д. Максименко, В.О. Моляко, Л.Е. Орбан-Лембрик, К.К. Платонов, Д.М. Узнадзе, Е.А. Фарапонова та інших. Що стосується досліджень проблеми психологічної готовності майбутнього психолога до професійної діяльності, можна виділити праці О.Ф. Бондаренка, О.О. Бодальова, В.Й. Бочелюка, В.В. Зарицької, В.Г. Панка, Н.І. Пов'якель, Н.В. Чепелевої, в яких готовність розглядається як складова частина професійного відбору на психолого-педагогічні спеціальності.

Мета й завдання дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні за результатами теоретичного аналізу особливостей психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Для досягнення зазначеної мети дослідження визначені такі завдання: здійснити теоретичний аналіз наукових уявлень про психологічну готовність до професійної діяльності; проаналізувати підходи до вивчення проблеми психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності; розглянути особливості психологічної готовності фахівців до майбутньої професійної діяльності в галузі психології.

Для розв'язання поставлених завдань був застосований комплекс теоретичних методів: аналіз, систематизація та узагальнення психологічних даних стосовно сутності, компонентів готовності майбутніх психологів до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У загальному розумінні поняття «готовність» має два значення: перше – це бажання, згода щось зробити, друге – стан готового. У першому тлумаченні, на нашу думку, мова йде про добровільне та свідоме рішення, спрямоване на діяльність, у другому визначенні використовується стан, наявність якого забезпечить виконання рішення. Для більш повного розуміння явища готовності до

діяльності необхідно розглянути підходи до визначення поняття «готовність» із різних теоретико-методологічних позицій.

Із позиції теорії навчіння, яка представлена у працях Е. Торндайка, Дж. Б. Уотсона та інших, цікавим і найбільш наближеним до природно доцільного тлумачення поняття готовність, на нашу думку, є визначення, запропоноване М. Кордуеллом. На думку автора, «термін готовність описує той факт, що організми краще пристосовані до асоціювання певних сполучень стимулів та реакцій». Аналізуючи таке тлумачення, можна дійти висновку, що поєднання стимулів та реакцій можуть надавати суб'єкту можливість «передбачати» небезпеку. За М. Кордуеллом, у процесі соціалізації ми здійснюємо асоціювання певних стимулів із відповідними реакціями, що часто повторюються та є найбільш результативними. Зустрічаючись у реальному житті зі стимулом, який символізує небезпеку нашому здоров'ю чи життю та стійко поєднаний із певною реакцією, ми до початку типового реагування на нього здійснюємо свідому підготовку до певних дій.

Передумовами такого тлумачення поняття готовності стали закони навчіння, сформульовані Е. Торндайком в емпіричних дослідженнях: закон вправи; закон готовності; закон асоціативного зрушення; закон ефекту. Торндайк продемонстрував у своїх дослідженнях ті важливі операції в навчінні, які описані як поступове посилення певних стимульно-реактивних зв'язків, що спочатку виникають випадково, але в підсумку виявляються успішними. При успішній дії система нейронів, приведена в стан готовності, насправді функціонує, а не бездіє. Поняття успішного результату Торндайк дає на рівні нейронів, сформулювавши свою думку у «квазіневрологічних» термінах, зазначивши, що нервова система повинна налаштуватися або виявитися готовою до оперативного реагування певними зв'язками.

Важливим внеском Торндайка в розуміння готовності можна вважати виділення аспекту переживання почуття задоволення від успішного виконання дії, до якої суб'єкт виявився готовим: «попередня готовність до акту (у найпростішому випадку – стимул-реакція), підвищує задоволення від його виконання».

У вітчизняній психології традиційно термін «готовність» використовується переважно для позначення усвідомленої готовності особистості до оцінок ситуацій та поведінки, зумовлених попереднім досвідом. Так, у запропонованій В.О. Ядовим диспозиційній концепції, згідно з якою соціальна поведінка особистості характеризується в залежності від стану її готовності до певного образу дій, поняття «диспозиція (предиспозиція)» означає «готовність, схильність суб'єкта до поведінкового акту, дії, вчинку або їх послідовності» [6]. Така концепція поєднує готовність особисто-

сті до поведінки в даній соціальній ситуації з умовами попередньої діяльності. У такій попередній діяльності формується стабільна схильність до задоволення певних потреб суб'єкта у відповідних умовах.

Диспозиція особистості – це ієрархічно організована система, верхівка якої створює загальну спрямованість інтересів та систем ціннісних орієнтацій внаслідок впливу загальних соціальних умов. У середині ієрархії – система громадських соціальних установок на багатообразні соціальні об'єкти й ситуації. Нижній шар – ситуаційні соціальні установки як готовність до оцінки та дій конкретних (так званих, «мікросоціальних») умов діяльності. Провідною ланкою диспозиції стає той рівень, який найбільш відповідає даним умовам і меті діяльності в кожний конкретний момент [6].

Згідно ідей Д.М. Узнадзе, ми знаходимо інше поняття, яке визначає та трактує готовність; це є поняття «установка» або «атитюд». Під установкою автор розуміє готовність, схильність суб'єкта до сприйняття майбутніх подій та до дій у певному напрямку, яка забезпечує стійкий цілеспрямований характер перебігу відповідної діяльності, виступає основою відповідної меті вибіркової активності індивіда. У такому розумінні установка описує первинний цілісний недиференційований стан готовності суб'єкта до дії, що відноситься до етапу, який передує її свідомому здійсненню, та дозволяє підвищити ефективність її виконання. Слід зауважити, що лише наявності певної установки недостатньо для того, щоб виникала відповідна до неї поведінка в даній конкретній ситуації, натомість повторення подібних ситуацій гарантує реалізацію відповідної установки.

В. Зеленський підкреслює важливість цього поняття саме в психології складних душевних явищ. Він зазначає, що воно дає вираження тому своєрідному психологічному явищу, в силу якого відомі подразнення в певний час діють сильно, а іншим часом слабко або ж не діють зовсім. Мати установку – означає бути готовим до будь-чого визначеного, навіть тоді, коли це визначене є несвідомим, тому що установка є те ж саме, що й апріорна спрямованість на щось визначене, незалежно від того, чи знаходиться це визначене в уявленні, чи ні. Готовність завжди полягає в тому, що в наявності є відома суб'єктивна констеляція, визначене сполучення психічних факторів або змістів, що або встановлює спосіб дії в тому чи іншому певному напрямку, або сприйме зовнішнє подразнення тим чи іншим певним способом.

Необхідно зазначити, що Д.М. Узнадзе у своїй концепції вирізняє різні види установок, які реалізуються у двох формах поведінки – екстерогенній та інтерогенній. До екстерогенних форм поведінки відносять пізнавальну та трудову діяльність, а до інтерогенних – ігрову. У сучасних дослідженнях грузинської психологічної школи поряд із внутрішніми (потре-

ба) та зовнішніми (ситуація) факторами, відзначається вплив третього фактору – психофізіологічних умов.

Сьогодні в межах багатьох психологічних напрямів продовжуються дослідження різноманітних аспектів готовності як багатовимірного явища, але найбільш загальним висновком більшості психолого-педагогічних досліджень є те, що готовність виступає основною умовою ефективного здійснення будь-якої діяльності.

У сучасній психологічній науці прийнято розрізняти такі види готовності, як готовність до дії, готовність до діяльності, психологічна готовність. Готовність до дії – «установка, спрямована на виконання певної дії». Готовність до дії передбачає, з одного боку, наявність певних знань, умінь та навичок, а також готовність до протидії перешкодам, що виникають у ході виконання дії, з іншого боку, – приписування дії, що виконується, певного особистого змісту. Таким чином, готовність до дії виступає як стан мобілізації всіх психофізіологічних систем людини, що забезпечують ефективне виконання певних дій. Необхідно зауважити, що готовність до дії реалізується за рахунок прояву своєї окремих складників: нейродинамічної сформованості дії, фізичної підготовленості та психологічних чинників готовності. У залежності від умов виконання дії провідною може стати одна з цих складових готовності до дії.

Готовність до діяльності більшістю авторів розглядається як стан, що передуює певній діяльності та в якому концентруються можливості людини. Готовність до професійної діяльності дослідниками розглядається як активний стан особистості, передумова цілеспрямованої професійної діяльності, її регуляції, стійкості, ефективності, схильності суб'єкта діяти на достатньо високому рівні. Готовність до професійної діяльності також виступає в якості вирішальної умови швидкої адаптації до умов праці, подальшого професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації [2].

Психологічна готовність – психічний стан, який характеризується мобілізацією ресурсів суб'єкта праці на оперативне або довгострокове виконання конкретної діяльності або трудової задачі [8]. Цей психічний стан дозволяє успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, якості особистості, зберігати самоконтроль та змінювати діяльність за умов виникнення непередбачених перешкод її здійснення.

У своєму дослідженні Н.П. Берегова зазначає, що психологічна готовність до того чи іншого виду діяльності є цілеспрямованим виявом особистості, який включає переконання, погляди, систему ставлень, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, навички, вміння, настанови. Така готовність, на думку автора, «досягається в ході моральної, психологічної, професійної та фізичної підготовки, є результатом всебіч-

ного особистісного розвитку особистості з урахуванням вимог, зумовлених особливостями діяльності, професії» [1, 37].

Динамічна структура стану психологічної готовності до складних видів діяльності являє собою цілісне утворення, що включає низку особистісних характеристик, основними з яких виступають: мотиваційні (потреба успішно виконати поставлену задачу, інтерес до діяльності, прагнення успіху та показати себе з кращого боку); пізнавальні (розуміння обов'язків, трудової задачі, оцінка її значущості для досягнення кінцевих результатів діяльності та для себе особисто (з точки зору престижу, статусу), уявлення про ймовірні зміни обставин тощо); емоційні (почуття професійної та соціальної відповідальності, впевненість в успіху, натхнення); вольові (управління собою та мобілізація сил, сконцентрованість на задачі, абстрагування від сторонніх впливів, подолання перешкод, сумнівів, страху).

На сучасному етапі розвитку психологічної науки дослідниками сформульовано низку сталих визначень готовності, розкрито її зміст, структуру, основні параметри готовності та умови, що впливають на динаміку, тривалість та стійкість її проявів.

Узагальнення результатів проведеного теоретичного аналізу робіт вітчизняних дослідників дає можливість говорити про наявність численних підходів у вивченні психологічної готовності суб'єкта до професійної діяльності, серед яких найбільш широко розроблені такі підходи до розуміння досліджуваного явища: особистісний, особистісно-діяльнісний та функціональний підходи [4].

У межах особистісного підходу психологічну готовність розглядають як невід'ємну та суттєву складову розвитку особистості в цілому, пов'язуючи її з усвідомленням особистістю власних потреб, цілеспрямованою активністю особистості. Психологічна готовність впливає на формування оптимальної працездатності та є передумовою успішної продуктивної професійної діяльності (Б.Г. Ананьєв, А.О. Деркач, К.М. Дурай-Новакова, Л.М. Карамушка, В.О. Моляко, В.А. Сластьонін, В.Д. Шадріков та ін.).

Особистісно-діяльнісний підхід розкриває явище психологічної готовності як кінцевого результату підготовки до певної професійної діяльності (А.Я. Журкіна, А.К. Маркова, С.М. Чистякова та ін.). Із позицій функціонального підходу, психологічна готовність до діяльності є певним рівнем стану психіки, який за умови сформованості, достатнього обсягу та повноти інформації, внутрішнього резерву можливостей особистості, забезпечить фахівцю високі показники досягнень (Є.П. Ільїн, Л.С. Нерсисян, А.Ц. Пуні, О.О. Ухтомський та ін.).

У межах функціонального підходу традиційно готовність розглядають як короткостроковий або тривалий певний стан психологічних функцій, що забезпечують високий рівень досягнень при виконанні того чи іншого виду діяльності (Ільїн Є.П., Нерсисян Л.С., Пуні А.Ц., Ухтомський О.О. та ін.).

Аналізуючи структуру готовності, Пуні А.Ц. зазначає, що до неї входить певний симптомокомплекс рис особистості: воля, спрямованість інтелектуальних процесів, спрямована спостережливість, гнучка увага, уява, стеничні емоції, саморегуляція, на фоні яких відбувається динаміка психічних процесів у діяльності [5].

Соґалаєв В.В. дещо розширює змістову структуру психологічної готовності до діяльності та вводить на додаток до мотиваційного, орієнтаційного та особистісно-операціонального компонентів емоційно-вольовий та оціночно-рефлексивний компоненти [7].

Фадєєвим В.І. здійснено ґрунтовний аналіз функціонального та особистісного підходів до визначення змісту та структури готовності, які у своїй сукупності, на думку автора, поглиблюють та розширюють уявлення про складність поняття готовності. Так, у межах особистісного підходу готовність прийнято розуміти як інтеґративне утворення особистості, яке об'єднує в собі когнітивну, мотиваційну, операційну та інші складові, які є адекватними до вимог, змісту та умов діяльності, що в своїй сукупності дозволяють суб'єкту успішно здійснювати цю діяльність із високою результативністю (Ананьєв Б.Г., Деркач А.А., Дурай-Новакова К.М., Д'яченко М.І., Кандибович Л.А., Карамушка Л.М., Моляко В.О., Слатьонін В.А., Шадріков В.Д. та ін.).

Досліджуючи готовність до педагогічної діяльності, Деркач А.А. розглядає готовність як цілісний прояв якостей особистості, виділяючи три компоненти: пізнавальний, емоційний та мотиваційний. На його думку, розвиток готовності означає організацію певної системи з накопиченої суспільної інформації, відносин, поведінки тощо, яка, за умов активізації, може озброїти індивіда можливістю ефективно виконувати свої функції.

У своїх дослідженнях М.І. Д'яченко та Л.А. Кандибович характеризують готовність як психологічне налаштування на виконання діяльності: при зустрічі з певними умовами діяльності, за наявності певного внутрішнього налаштування, яке сприятиме активності суб'єкта, цілеспрямованості його діяльності, відбувається модифікація поведінки [3]. Автори, відзначаючи складність готовності як психологічного утворення, виділяють основні його компоненти:

– пізнавальний процес, що «окреслює» ситуацію здійснення діяльності (умови її виконання тощо);

- емоційні властивості, які неоднозначно впливають на суб'єкта, активуючи його психологічну та фізичну активність;
- вольовий компонент, який робить можливим здійснення складних дій у процесі досягнення мети [3].

Дослідження, здійснені в межах особистісно-діяльнісного підходу, дають можливість розуміти психологічну готовність як результат підготовки до певної професійної діяльності (Журкіна А.Я., Маркова А.К., Чистякова С.Н. та ін.). Спираючись на даний концептуальний підхід, можна розуміти психологічну готовність до діяльності як стан та як стійку характеристику особистості, що проявляється та формується в діяльності та входить до неї як її складова частина.

Миронова-Тихомирова А.С., вивчаючи психологічну структуру кар'єрної готовності випускників вищих навчальних закладів, виділяє в її структурі емоційний, мотиваційний і когнітивний компоненти, рівень сформованості яких дозволяє прогнозувати успішність і якість кар'єрного розвитку випускників. За думкою автора, емоційна складова включає емоційний показник суб'єктивного благополуччя, тривожності, показники вегетативного тону, є динамічно-ситуативною, але дозволяє робити прогноз адаптивності випускника в умовах виробництва. Мотиваційна складова включає мотиви, схильності, потреби, є найбільш динамічною, визначається впливом факторів кар'єрного середовища. Когнітивна складова включає кар'єрні орієнтації, цілі та готовність до змін, що визначають якість і зміст кар'єрного розвитку.

Досліджуючи психологічну готовність до професійної діяльності саме психологів, Антонова Н.О. виділяє чотири групи властивостей (компонентів готовності) та характеризує їх таким чином: особистісний компонент (автономність, інтернальність, адекватна самооцінка, інтегрованість ціннісно-мотиваційної сфери, гуманістична спрямованість особистості); когнітивно-операціональний компонент (загальні інтелектуальні здібності, вербальна креативність, здатність до рефлексії, прагнення до пізнання та саморозвитку, успішність професійного навчання, наочуваність); емоційно-вольовий компонент (емоційна стійкість, урівноваженість, здатність до саморегуляції та самоорганізації, цілеспрямованість, наполегливість); інтерактивний компонент (соціальний інтелект, комунікативні здібності, прийняття інших, комунікативна толерантність, емпатійні здібності).

Досліджуючи особливості психологічної готовності психологів до професійної діяльності в спорті, О.А. Черепехіна визначає психологічну готовність, як «комплекс мотивів, знань, умінь і навичок, особистих якостей, які забезпечують успішну взаємодію психолога з підопічними спортсменами в цілому» [9, 57]. Автор виділяє в структурі психологічної готов-

ності спортивних психологів такі компоненти: когнітивний, мотиваційний, операційний та особистий.

Таким чином, узагальнюючи зазначені вище підходи до розуміння психологічної готовності до професійної діяльності, можна констатувати, що вони не суперечать та не виключають один одного, а поглиблюють та розширюють уявлення про складність та багатомірність даного феномена.

На окрему увагу заслуговує дослідження проблеми сталості психологічної готовності. Так, М.І. Д'яченко, Л.А. Кандилович та А.І. Нафтульєв виділяють готовність завчасну, загальну (тривалу) та ситуаційну [3]. Завчасна готовність являє собою установки, знання, навички, вміння та мотиви діяльності, що склалися на основі попереднього досвіду. На її основі виникає стан готовності до виконання тих або інших поточних задач діяльності.

Загальна (тривала) готовність як властивість особистості характеризується позитивним ставленням до діяльності, адекватними вимогам діяльності рисами особистості та мотивацією, стійкими професійно важливими якостями сприймання, уваги, мислення, емоційних і вольових процесів. Така готовність діє постійно, будучи сформованою попередньо, вона виступає в якості суттєвої передумови успішної діяльності.

На відміну від тривалої або стійкої, ситуаційна готовність, на думку дослідників, «виникає, формується та визначається розумінням професійних задач, усвідомленням відповідальності, прагненням досягти успіху тощо» для кожного окремого випадку професійної діяльності.

До структури загальної та ситуаційної готовності як цілісних утворень автори включають такі складники: мотиваційні (потреба успішно виконувати поставлену задачу, інтерес до діяльності, прагнення успіху та прояву себе «з кращого боку»); пізнавальні (розуміння обов'язків, задач, оцінка їх значущості, знання засобів досягнення мети, уявлення ймовірних змін обставин); емоційні (почуття відповідальності, упевненість в успіху, натхнення, захоплення); вольові (управління собою та мобілізація сил, концентрація на задачі, нечутливість до сторонніх впливів, подолання сумнівів, страху).

Досліджуючи аспект тривалості готовності до діяльності в часі, Бодров В.О. пропонує розрізняти тривалу готовність та тимчасовий стан готовності, синонімами до якого він пропонує вважати «передстартовий стан» (М.Д. Левітов), стан «оперативного покою» (О.О. Ухтомський) та стан «пильності» (Л.С. Нарсесян, В.Н. Пушкін).

Тривала готовність являє собою структуру, до якої В.О. Бодров пропонує включити: позитивне ставлення до того чи іншого виду діяльності, професії; риси характеру, здібності, темперамент, мотивація, адекватні вимогам діяльності; необхідні знання, вміння, навички; стійкі професійно

важливі особливості сприймання, уваги, мислення, емоційно-вольові процеси.

Тимчасова готовність, на думку автора, відбиває особливості та вигоди майбутньої ситуації. Її основними рисами є відносна стійкість, дієвість впливу на процес діяльності, відповідність структури готовності оптимальним умовам досягнення мети.

Необхідно зазначити, що готовність «міститься» в самій діяльності індивіда та за логікою передуює виконанню дії, хоча не включена до загальноприйнятої структури діяльності. Готовність до здійснення певної діяльності формується у процесі виконання цієї діяльності на етапі навчання та включається до структури діяльності на етапі професійного її здійснення у вигляді специфічного особистісного новоутворення.

Висновки та перспективи дослідження. Проведений теоретичний аналіз показав складність і багатоаспектність проблеми психологічної готовності до майбутньої професійної діяльності. Стійка психологічна готовність є так само значущою, як і професійна підготовка. Саме від психологічної готовності багато в чому залежить ефективність професійної діяльності, якість вирішення поставлених задач. Психологічна готовність являє собою комплекс взаємопов'язаних та взаємообумовлених психологічних якостей. Їх наявність у майбутнього фахівця має сприяти успішній діяльності та взаємодії всіх суб'єктів професійної діяльності. У нашому дослідженні ми виходимо з визначення психологічної готовності фахівця до професійної діяльності як комплексу мотивів, знань, умінь і навичок, особистісних якостей, які забезпечують успішність професійної діяльності в цілому. За своєю структурою вона включає функціонально пов'язані між собою та взаємообумовлені такі компоненти: особистісний, інтелектуальний (когнітивний), операційний (інструментальний), емоційно-вольовий.

У залежності від підходу до визначення поняття «психологічна готовність», різними авторами виділяється її структура, основні компоненти, розробляються шляхи її формування. Узагальнення результатів проведеного теоретичного аналізу робіт вітчизняних і зарубіжних дослідників дає можливість говорити про наявність численних підходів у вивченні психологічної готовності суб'єкта до професійної діяльності, серед яких найбільш широко розроблені такі підходи до розуміння досліджуваного явища: особистісний, особистісно-діяльнісний та функціональний підходи.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в більш глибокому компонентному вивченні особистісних, інтелектуальних, операційних і емоційно-вольових особливостей студентів, зовнішніх та внутрішніх чинників формування готовно-

сті до професійної діяльності, визначенні впливу сформованого типу психологічної готовності на адаптацію та успішність подальшої практичної діяльності.

Література

1. Берегова Н.П. Формування професійної готовності майбутніх психологів до роботи з проблемними клієнтами [Текст]: дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н.П.Берегова; Національна академія ДПСУ ім. Б. Хмельницького. — Хмельницький, 2009. — 217 с.
2. Горгома В.С., Козина А.В. Формирование готовности к профессиональному самоопределению личности: Учебно-методическое пособие / В.С. Горгома, А.В. Козина. — Ставрополь: ООО «Бюро новостей», 2005. — 116 с.
3. Дьяченко М., Кандыбович Л. Психологический словарь—справочник / М. Дьяченко, Л. Кандыбович. — Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2001. — 576 с.
4. Зарицька В.В. Емоційний інтелект як складова готовності особистості до професійної діяльності / В.В. Зарицька // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. — Психологія. — Вип. 49. — Х.: ХНПУ, 2014. — С. 42-51.
5. Пуни А.Ц. Психологическая подготовка к соревнованиям в спорте / А.Ц. Пуни. — М., 1969. — 88 с.
6. Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности / Под ред. Ядова В.А. — Л.: Наука, 1979. — 264 с.
7. Согалаев В.В. Педагогические условия формирования готовности курсантов ВВУЗа к воспитательной деятельности: дис. ...канд. пед. наук / В.В. Согалаев. — Челябинск, 1997. — 196 с.
8. Хомуленко Б. В. Характеристика рольових профілів особистості психолога // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені ВО Сухомлинського. — Серія: Психологічні науки. — 2014. — № 13. — С. 223-227.
9. Черепехіна О.А. Особливості психологічної готовності психологів до професійної діяльності у спорті [Текст]: дис. канд. психол. наук: 19.00.01 / Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України / О.А. Черепехіна. — К., 2006. — 201 с.